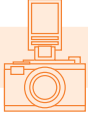

I. Çukurova'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu Adana'da Gerçekleştirildi

haber

TMMOB Makina Mühendisleri Odası adına MMO Adana Şube yürütücülüğünde düzenlenen I. Çukurova'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu, 30 Kasım-1 Aralık 2007 tarihlerinde Çukurova Üniversitesi Mithat Özsan Amfisinde gerçekleştirilmiştir. Açılış konuşmalarının ardından "Çukurova Bayramlığını Giyerken" fotoğraf sergisi yapılmış ve "Çukurova'da Sanayileşmenin Mevcut Durumu ve Geleceği" konulu bir panel düzenlenmiştir. 8 ayrı oturumda ise "Çukurova'da Sanayileşmenin Dünyü Bugünü", "Tarıma Dayalı Üretimler", "Tarımsal Girdi Teknolojileri", "Metal Ana Sanayi", "Üniversite Sanayi İşbirliği/ Organize Sanayi Bölgeleri", "Çukuro-

va'da Sanayinin Geleceği-Tarımsal Girdi Teknolojileri ve Tarıma Dayalı Üretimler", "Çukurova'da İmalat Sanayi ve Çevre İlişkisi", "Çukurova'da Sanayinin Sektörel Analizi ve Çevre İlişkisi", "Petrol Boru Hatları'nın Çukurova'ya Katkıları ve Çevresel Etkileri" ana başlıkları altında 30 bildiri sunumu yapılmış; Sempozyumun sonunda ise "Genel Değerlendirme" konulu bir oturum düzenlenmiştir.

Bütün bu oturumlarda sunulan bildirimler ve yapılan konuşmalar ile değerlendirme oturumunda dile getirilen görüşlerden hareketle hazırlanan aşağıdaki sonuç bildirgesi kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır.

Sonuç Bildirgesi

Ülkemizde 24 Ocak 1980 kararları ile başlayıp günümüzde de devam eden neo liberal bir değişim ve dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Yalnızca 1986'dan bu yana yatırımlarda % 75'i aşan bir azalma yaşanmış, sanayi artık öncü bir sektör olmaktan çıkmıştır. Sanayide üretim teşvik edilmemekte, özellikle ara malı ve yatırım malı üreten sektörler taşeronlaşmaya teşvik edilmektedir.

Tarımdaki durum da benzerdir: Sanayide olduğu gibi 1980 sonrasında tarımsal destekler ile tarımsal ürünlerin fiyatları baskı altına alınmış, Dünya Ticaret Örgütü, IMF ve Avrupa Birliği ile yapılan anlaşmalarda tarımsal iç desteklerin azaltılması ve uluslararası tekellerin iç pazara girişi kolaylaştırılmıştır. 1999'da IMF'ye verilen taahhüt ile arz fazlası ürünlere verilen tarımsal destekler % 70 oranında azaltılmıştır.

Türkiye'de tarıma bütçeden % 2,5 pay ayrılırken, AB'de bu oranın % 40 olması çok düşündürücüdür.

Eşitsiz koşullarda dayatılan "Ortak Tarım Politikası" ile AB ile Türkiye'nin tarımsal yapıları arasındaki fark çok daha fazla açılacak, ölçek ve maliyet sorunlarından dolayı acılı tasfiye süreçleri yaşanacaktır.

Diğer yandan son Kalkınma Planlarında, kalkınma sorunsalı bölgesel ölçeklere kaydırılmıştır. Merkezi planlardaki kaynak aktarımı, yerini, "yerel dinamiklere ve içsel potansiyel"e dayalı gelişmelere" bırakmıştır.

Türkiye'nin kalkınma gereksinimi Dünya Bankası, AB, Uluslararası Kalkınma Ajansları gibi güçlerin yönlendiriciliğindeki projelere ve yürütmesi Danıştay tarafından durdurularak Anayasa Mahkemesi'ne gönderilen "Kalkınma Ajansları"nın faaliyetlerine indirgenmiştir. Ajanslar kanalıyla bölgeler, merkezi planlarda da yer alan "küresel rekabet ve entegrasyon"a yönlendirilmektedir.

Kalkınma ajansları için iki pilot bölge seçilmiştir. Adana ve Mersin'i kapsayan TR62 Düzey 2 Bölgesi

için Çukurova Kalkınma Ajansı, TR31 Düzey 2 bölgesi içinse İzmir Kalkınma Ajansı kurulmuştur. 9. Planda bu pilot bölgelere ilişkin tek satır bulunmaması kaygılarımızı doğrulamaktadır. Diğer yandan Kalkınma Ajansları, Anayasa'nın çizmiş olduğu yönetsel yapı tablosuna uygun olmayan farklı bir model olarak gündeme getirilmiştir. Türkiye'nin 26 ayrı bölgeye bölünmesi bunun açık bir anlatımıdır.

24 Ocak kararlarının uygulamaya koyularak ekonominin liberalleştirildiği 1980'lerden sonra Türkiye sanayisinin geçirdiği yapısal değişikliklere bağlı olarak Adana, Mersin ve Hatay'daki sanayi performansını geliştirememiştir. Türkiye'de sanayinin mekansal dağılımında İstanbul, İzmir, Adana ve Ankara gibi geleneksel bölge merkezlerinden çevre illere doğru bir yayılma gerçekleşmiş, bu merkezlerde ise finans, bankacılık, pazarlama, ticaret ve turizm gibi hizmetler sektöründe hızlı bir gelişme yaşanmıştır.

1996 ve 2003 yıllarına ilişkin illerin sosyo ekonomik gelişmişlik sıralamalarının karşılaştırılmasında Adana 9. sıradan 8. sıraya geçmiş, sanayi sektörü sıralamasında ise 12. sırada yer alarak gerilere düşmüştür. Mersin 33. sıradan 17. sıraya yükselmiş, "ard bölge iller" sanayi sektörü sıralamasında ise 21. sırada yer olarak genel gelişmişlik sıralamasının gerisinde kalmıştır.

Hatay sosyo ekonomik gelişmişlik sıralamasında 26. sıradan 29'a geçmiş, imalat sanayii gelişmişlik göstergesinde de 15. sırada yer almıştır. Osmaniye ise sosyo ekonomik gelişmişlik sıralamasında 2003'te 47. sırada yer almış; imalat sanayii sıralamasında alt sıralara düşen ve sektörel yapısında sanayi dışı sektörlerin önde olduğu bir ilimizdir.

Adana ve Mersin ikinci derecede gelişmiş iller grubunda, Hatay üçüncü derecede gelişmiş iller grubunda, Osmaniye de dördüncü derecede gelişmiş iller grubunda yer almaktadır.

Bölgenin 2006 ihracatı 3,7 milyar dolar; ithalat ise 5,9 milyar dolar olarak gerçekleşerek dış ticarete sürekli açık verilmiştir.

2003 kamu yatırımlarının dağılımında (Kahramanmaraş dahil) Çukurova'ya yönelik proje tutarı 5,7 milyar Euro iken (% 4,61) yalnızca 340,5 milyon

Euro tahsis edilmiştir. Sonraki yıllara ilişkin tahmini ödenek tahsisleri de benzer şekilde düşük miktarlardadır.

Bölgede AR-GE ve inovasyon yapabilen firmalar % 20'yi bulmamaktadır. Firmaların % 15'e yakını ihracat yapabilmekte ve sektör ağırlıklı olarak bölge içine yönelik satış yapmaktadır. Makina imalat sanayii ulusal ve küresel ölçekte rekabet yapabilir durumda değildir.

Tartışmalı TÜİK verilerinde bile bölgede işsizlik oranı % 16,2 olarak gösterilmektedir. Bu oran Türkiye resmi işsizlik oranı olan % 10 rakamının oldukça üstündedir. Gizli işsizlik ve tarımdaki yaygın geçici işçilik düşünüldüğünde durum aslında daha da vahim bir boyuta bürünmüştür.

Çukurova'da tarım arazilerinin yapılaşmaya açılması, tarım dışı kullanım, sulanabilir arazinin önemli bir kısmının sulanamaması, vahşi sulamanın geçerli olması, tarımsal üretim planlaması yokluğu, kırsal alan ulaşım altyapısının yetersizliği söz konusudur.

Bölgede kamu kuruluşlarının kaynak yetersizlikleri bulunmaktadır. Güncel bir ulaşım master planı yoktur. Nitelikli işgücü eksikliği, mesleki eğitim yetersizliği; kamu, özel kesim, üniversite, meslek odaları, yerel yönetim işbirliğinin bulunmaması; bütün sektörlerde atıksu yönetiminin olmaması ve çevre kirliliği; enerji altyapısı yetersizlikleri; kaçak yapılaşmanın yaygınlığı ve çarpık kentleşme ile imar durumu ve fiziki alt yapı eksiklikleri söz konusudur.

ÖNERİLER

● Uluslararası finans kuruluşlarının güdümünde uygulanan ekonomik ve sosyal politikalar ile üretimi, yatırımı, sanayileşmeyi, bilimi, teknolojiyi, mühendisi, insanı dışlayan uygulamalar terk edilmeli; planlama yönelimi benimsenmelidir. Eksenine insanların mutluluk ve refahını, sosyal devlet anlayışını oturtan, bilim ve teknoloji politikalarına dayalı bir sanayileşme ve kalkınma planı uygulamaya koyulmalıdır.

● Ülke genelinde oluşturulması gereken sanayileşme stratejisine paralel olarak Çukurova için de kamu öncülüğünde bir sanayileşme stratejisi oluşturulmalıdır.

- Bölge için kapsamlı bir analiz eşliğinde bir Çukurova Master Plan çalışması yapılmalıdır. Proje ve Master Planlarda, DPT, bölge kamu kurumları, üniversiteler, meslek örgütleri ve ilgili kesimlerin katılımı mutlaka sağlanmalıdır.
- Bölgesel planlama, merkezi planın bir alt ögesi olarak şekillenmelidir.
- Bölgesel bir gelişme programının uygulanabilmesi ve sanayinin yaygınlaştırılması için, arazi kullanımı, kentleşme ve imar disiplinini sağlayacak mevzuatın elden geçirilmesi ve tavizsizce uygulanması gerekmektedir.
- Kamu İktisadi İşletmeciliği yeniden yaşama geçirilmelidir.
- Makina imalat sanayiinde tasarım ve özgün ürüne yönelmek, katma değeri yüksek orta - yüksek teknolojiyi uygulayacak bir sanayi yapılanması hedeflenmelidir.
- AR-GE alt yapısını kurmak ve geliştirmek için mesleki-teknik eğitim ile mühendislik eğitimine gereken önem verilmeli; AR-GE çalışmalarında meslek odaları-üniversite-sanayi işbirliği tesis edilmelidir.
- KOBİ'lerin gelişmesinin önündeki tüm engeller kaldırılmalı, bu işletmelerin verimli kılınması için kamu tarafından eğitim ve teknoloji desteği verilmelidir.
- Yerel yönetimler tarafından ulaşım ve çevre sorunları konusunda çözümler üretilmeli; planlı, sağlıklı kentleşmenin koşulları ilgili meslek odalarıyla birlikte oluşturulmalıdır.
- Yeni bir tarım politikası tanımlanmalı, ülkemiz aleyhine uluslararası anlaşmalar gözden geçirilmelidir. Tarımsal destekler artırılmalı, küçük üreticiler desteklenmeli; tarımda mekanizasyona yönelik destekler oluşturulmalı;
- Çukurova'da sanayinin tarıma dayalı gelişmesine paralel olarak tarımda katma değeri yüksek endüstriyel ürünlerin üretilmesi yönünde çalışmalar yapılmalıdır.
- Çukurova'da tarım alanlarının işgaline göz yumul-

mamalı, bu alanlardaki mevcut tesisler mutlaka OSB'lere taşınmalıdır.

- İskenderun-Yumurtalık-Ceyhan bölgelerinde başlatılan sanayi yatırımlarına çevre önlemleri alınmadan izin verilmemelidir.
- Bölgeye yönelik planlar yapılırken ÇED raporları bölgesel olarak düzenlenmeli, nereye hangi sanayi kuruluşunun kurulacağı o plan ve raporlara göre düzenlenmelidir.
- Çevre politikaları: Su kirliliği ve kontrolü, katı ve tehlikeli atıkların kontrolü, toprak kirliliği ve kontrolü, erozyonun kontrolü, iklim değişiklikleri ve sera gazı salınımının kontrolü, deniz kirliliğinin kontrolü, biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi, temiz üretim teknolojilerinin kullanılması, doğal kaynakların korunması ve kullanımı, çevre dostu yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı eşliğinde tanımlanmalıdır.
- Elektrik enerjisi üretimi için bölgedeki linyit, rüzgar, güneş ve su kaynaklarından yararlanılmalı, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapılmalıdır.
- Enerji iletim ve dağıtım tesislerinin periyodik bakımları düzenli olarak yapılmalı, öncelikli iletim, trafo ve dağıtım merkezlerinin yapımına ilişkin yatırımlar planlanmalı; kayıp-kaçak ile mücadele ve ayrıca enerji verimliliği politikaları geliştirilmelidir.
- Ceyhan Enerji Projeleri konusunda kamuoyu bilgilendirilmeli, tesis edilecek rafinerilerin yanı sıra petrokimya tesisleri de kurulmalıdır.
- İsdemir'in yassı mamul üretimine geçmesi sonucu ortaya çıkacak olan gemi yapım sektörü, otomotiv, sac işleme tesisleri ve beyaz eşya sektörlerinin gelişme potansiyeli desteklenmeli ve yassı mamul üretiminin bölgeye sunacağı katkılar dikkate alınmalıdır.
- Mersin ve İskenderun Limanları özellikle Ortadoğu ile ticarete taşıdıkları lojistik önem dolayısıyla bölgeye ilişkin planlama yapılırken dikkatle değerlendirilmelidir.